

VENDIM**Nr. 2, datë 3.11.2014****NË EMËR TË REPUBLIKËS**

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të përbërë nga:

Xhezair Zaganjori	kryesues
Ardian Dvorani	anëtar
Ardian Nuni	anëtar
Aleksandër Muskaj	anëtar
Guxim Zenelaj	anëtar
Arjana Fullani	anëtare
Evelina Qirjako	anëtare
Majlinda Andrea	anëtare
Medi Bici	anëtar
Edmond Islamaj	anëtar
Shkëlzen Selimi	anëtar
Artan Zeneli	anëtar
Tom Ndreca	anëtar
Artan Broci	anëtar
Admir Thanza	anëtar

në seancën e datës 3.11.2014, mori në shqyrtim çështjen penale që i përket:

KËRKUES: Erion Borakaj

KUNDËR: Prokuroria pranë Gjykatës për Krime të Rënda

OBJEKTI: Parashkrim të ekzekutimit të vendimit penal

Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, me vendimin nr. 44, datë 25.07.2013, ka vendosur:

Pranimin e kërkesës.

Deklarimin e shuar të dënimit dhënë ndaj të dënuarit Erion (Herion) Borakaj me vendim të kësaj gjykate nr. 11, datë 11.02.2008, i ndryshuar me vendimin nr. 293, datë 26.03.2010 të Gjykatës së Lartë.

Gjykata e Apelit për Krime të Rënda Tiranë, me vendimin nr. 35, datë 09.09.2013, ka vendosur:

Prishjen e vendimit nr. 44, datë 25.07.2013 të Gjykatës së Shkallë së Parë për Krime të Rënda Tiranë dhe dërgimin e çështjes për rigjykim pranë asaj gjykate me tjetër trup gjykues (për shkak të njoftimit të kërkuarit).

Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda Tiranë, me vendimin nr. 106, datë 04.12.2013, ka vendosur:

Pranimin e kërkesës.

Deklarimin e shuar të dënimit dhënë ndaj të dënuarit Erion (Herion) Borakaj me vendim të kësaj gjykate nr. 11, datë 11.02.2008, i ndryshuar me vendimin nr. 293, datë 26.03.2010 të Gjykatës së Lartë.

Gjykata e Apelit për Krime të Rënda Tiranë, me vendimin nr. 55, datë 30.12.2013 ka vendosur:

Ndryshimin e vendimit nr. 106, datë 04.12.2013 të Gjykatës për Krime të Rënda, Tiranë.

Rrëzimin e kërkesës së të dënuarit Erion Borakaj, me objekt: “parashkrimin e ekzekutimit të vendimit të dënimit nr. 20, datë 15.04.2008 të Gjykatës së apelit për Krime të Rënda.

Kundër vendimit të mësipërm ka ushtruar rekurs nëpërmjet përfaqësuesit të tij, kërkuar **Erion Borakaj**, i cili kërkon prishjen e vendimit të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda dhe lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës së parë, duke parashtruar këto shkaqe:

- Vendimi i gjykatës së apelit është i padrejtë dhe i pabazuar në ligjin penalo-procedural dhe vendimin unifikues të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë nr. 2, datë 14.10.2002.

- Gjykata e apelit ka interpretuar gabim fillimin e afatit të parashkrimit të dënimit ndaj të dënuarit Erion Borakaj, duke konsideruar si fillim afati datën 26.03.2010, dhe jo atë 15.04.2008.

- Fillimi i afatit ligjor për parashkrimin e ekzekutimit të një vendimi penal lind në momentin e marrjes formë të prerë të këtij vendimi. Në këto kushte ky vendim ka marrë formë të prerë më datë 15.04.2008.

- Ndryshimi që i ka bërë Gjykata e Lartë, në drejtim të cilësimit ligjor të veprës penale në ngarkim të të dënuarit Erion Borakaj, dhe masës së dënimit të tij, nuk ka prekur si ekzistencën e veprës penale të kryer në realitet nga ai, ashtu edhe fajësinë e tij. Pra Gjykata e Lartë efektivisht nuk ka prekur këto dy elemente të domosdoshme të veprës penale që lidhen me të dënuarin Erion Borakaj.

- Në mbështetje të argumentit të mbrojtjes është edhe vendimi unifikues, nr. 7, datë 11.10.2002 – ku nënvizohet koha e fillimit të afatit të parashkrimit, i cili në rastin tonë është mbështetës.

KOLEGJET E BASHKUARA TË GJYKATËS SË LARTË

Pasi dëgjuan relatimin e gjyqtarëve Shkëlzen Selimi dhe Guxim Zenelaj; prokurorin Arqilea Koça, i cili kërkoi lënien në fuqi të vendimit nr. 55, datë 30.12.2013 të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda; mbrojtësin e kërkuesit av. Jorgo Dhrami, i cili kërkoi zbatimin e nenit 68(c) të K.Penal në drejtim të mosvënies në ekzekutim të vendimit penal të të dënuarit Erion Borakaj pasi ai është parashkruar; dhe pasi e biseduan çështjen në tërësi,

VËREJNË:

I. Rrethanat e çështjes

1. Kërkuesi Erion Borakaj është akuzuar nga organi i ndjekjes penale, Prokuroria pranë Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda, për kryerjen e veprave penale të “Rrëmbimit ose mbajtjes peng në bashkëpunim, i paraprirë ose i shoqëruar me tortura fizike ose psikike” dhe “Mbajtjes pa leje të armëve luftarake” në bashkëpunim, të parashikuar përkatësisht nga nenet 109/3 e 25 dhe 278/2 e 25 të K. Penal. Ai është akuzuar se në bashkëpunim me të pandehurit e tjerë A.E. dhe L.E. kanë rrëmbyer dhe më pas kanë vrarë më datë 15.08.2004, shtetasin P.Z., banues në Vlorë. Procesi ndaj këtij të gjykuari është shqyrtuar në të gjitha shkallët e gjykimit duke rezultuar me vendime fajësie kundër tij, për kualifikime ligjore të ndryshme.

2. Gjykata e Shkallës së Parë për Krimet e Rënda Tiranë, me vendimin nr. 11, datë 11.02.2008, ndër të tjera ka vendosur: *“Deklarimin fajtor të të pandehurit Erion Azis Borakaj për kryerjen e veprës penale të “Vrasjes me paramendim” për interes, e kryer në bashkëpunim, e parashikuar nga nenet 78/2 e 25 të K. Penal dhe dënimin e tij me 21 vjet burgim. Deklarimin e pafajshëm të të pandehurit Erion Azis Borakaj për veprën penale të “Mbajtjes pa leje të armëve luftarake”, në bashkëpunim, e parashikuar nga nenet 278/2 e 25 të K. Penal. Vuajtja e dënimit të këtij të pandehuri i fillon ditën e ekzekutimit të vendimit dhe të kryhet në burg të sigurisë së zëkonshme.”*

3. Gjykata e Apelit për Krimet e Rënda Tiranë, me vendimin nr. 20, datë 15.04.2008, ka vendosur: *“Lënien në fuqi të vendimit nr. 11, datë 11.02.2008 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda Tiranë”.*

4. Gjykata e Lartë, me vendimin nr. 00-2010-517(293), datë 26.03.2010, ndër të tjera ka vendosur: *“Deklarimin fajtor të gjykuarit Erion Borakaj, për veprën penale të përkerahjes së autorit të krimit dhe në bazë të nenit 302/1 të K. Penal, dënimin e tij me 5 vjet burgim”.*

5. Siç rezulton nga aktet e ndodhura në dosje, urdhri për ekzekutimin e vendimit penal nr. 11, datë 11.02.2008 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda ka dalë më datë 09.05.2008 (rreth 3 javë pas shpalljes së vendimit të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda). Gjithashtu, me shkresën nr. 468/5, datë 26.05.2010 është dërguar prej Prokurorisë pranë Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda, në Drejtorinë e Policisë së Qarkut Tiranë, urdhri për ekzekutimin e vendimit nr. 00-2010-517(293), datë 26.03.2010, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

6. Me gjithë kërkimet e kryera nga ana e organeve ligjbatuese, vendimi nr. 00-2010-517(293), datë 26.03.2010, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë ka mbetur i paekzekutuar, për shkak se i dënuari nuk është arritur të kapet.

7. Në kushtet kur vendimi i dënimit nuk është vënë në ekzekutim, kërkuesi Erion Borakaj i është drejtuar Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda me kërkesën me objekt: *“Parashkrim të ekzekutimit të vendimit penal (vendimit nr. 20, datë 15.04.2008 të Gjykatës së Apelit Për Krime të Rënda). Kërkuesi e mbështet kërkesën në nenin 68, germa “c” të K.Pr.Penale, pasi nga momenti i marrjes formë të prerë të tij kanë kaluar mbi 5 vjet pa u vënë në ekzekutim nr. 20, datë 15.04.2008 i Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda.*

II. Procedurat gjyqësore

8. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda me vendimin nr. 44, datë 25.07.2013 ka vendosur:

i) Pranimin e kërkesës.

ii) Deklarimin e shuar të dënimit dhënë ndaj të dënuarit Erion (Herion) Borakaj me vendim të kësaj gjykate nr. 11, datë 11.02.2008, i ndryshuar me vendimin nr. 293, datë 26.03.2010 të Gjykatës së Lartë.

9. Gjykata e Apelit për Krime të Rënda, me vendimin nr. 35, datë 09.09.2013, ka vendosur:

i) Prishjen e vendimit nr. 44, datë 25.07.2013 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të

Rënda dhe dërgimin e çështjes për rigjykim pranë asaj gjykate me tjetër trup gjykues (për shkak të njoftimit të kërkuarit).

10. Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, me vendimin nr. 106, datë 04.12.2013 ka vendosur:

i) Pranimin e kërkesës.

ii) Deklarimin e shuar të dënimit dhënë ndaj të dënuarit Erion (Herion) Borakaj me vendim të kësaj gjykate nr. 11, datë 11.02.2008, i ndryshuar me vendimin nr. 293, datë 26.03.2010 të Gjykatës së Lartë.

11. Gjykata e Apelit për Krime të Rënda, me vendimin nr. 55, datë 30.12.2013 ka vendosur:

i) Ndryshimin e vendimit nr. 106, datë 04.12.2013 të Gjykatës për Krime të Rënda, Tiranë.

ii) Rrëzimin e kërkesës së të dënuarit Erion Borakaj me objekt: “parashkrimin e ekzekutimit të vendimit të dënimit nr. 20, datë 15.04.2008 të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda.

III. Arsyetimi ligjor i vendimit të ankumuar

12. Gjykata e Apelit për Krime të Rënda, në vendimin nr. 55, datë 30.12.2013, midis të tjerave, arsyeton:

Domethënia kryesore e një vendimi të prerë, është se tashmë ka përfunduar së ushtruari pushteti i gjykatës, sepse çështja është gjykuar “thelbi i së cilës konsiston në nevojën për të siguruar, në një moment të caktuar qartësi dhe qëndrueshmëri ligjore, përfutur kjo me përfundimin e procesit [...] ndërkohë në planin penal ajo shënon fillimin e afatit të parashkrimit të ekzekutimit të dënimit (neni 68 K. Penal), në planin procedural penal ajo reflekton pamundësi për të gjykuar rishtazi të njëjtën çështje ngarkuar të njëjtit person [...] nga sa është e qartë se vendimi nr. 20, i gjykatës së apelit ku ndaj tij është ushtruar rekurs nuk është i formës së prerë dhe kështu afati i fillimit të egjes së parashkrimit të ekzekutimit të dënimit nuk mund të llogaritet nga data 15.04.2008, që është data e shpalljes së tij, ky afat fillon të llogaritet kur vendimi i dënimit ka marrë formë të prerë, pra kur ai nuk është më i ankumueshëm e që nuk mund të ndryshohet e kështu përfundimtar dhe që është pikërisht data 26.07.2010 kohë në të cilën gjykata e larta ka shpallur vendimin e dënimit për të pandeburin Erion Borakaj [...]”

13. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, nisur nga fakti se ka interpretime jo të njëjta në lidhje me përcaktimin se cili është momenti

që një vendim gjyqësor penal quhet i formës së prerë, vendosi që për njësimin e praktikës gjyqësore, në këtë drejtim, çështjen që i përket kërkuarit Erion Borakaj, ta kalojë në Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë.

IV. Çështjet që shtrohen për t’u zgjidhur përpara Kolegjeve të Bashkuara dhe qëndrimi i Kolegjeve të Bashkuara

13. Çështjet që shtrohen për t’u zgjidhur përpara Kolegjeve të Bashkuara me qëllim unifikimin e praktikës gjyqësore janë:

a) *Në mungesë të një përkufizimi juridik të parashikuar nga K. Pr. Penale, çdo të kuptojmë me shprehjen “vendim i formës së prerë”?*

b) *Në aspektin teorik referimi në terminologjinë “vendim i ekzekutueshëm”, “vendim i formës së prerë” dhe “gjë e gjykuar” duhen kuptuar si shprehje e të njëjtit nocion juridik, apo duhet kuptuar si koncepte të ndryshme nga njëra-tjetra?*

c) *Si duhet kuptuar dhe interpretuar neni 432 i K. Pr. Penale, titulli “Rekursi kundër vendimeve të formës së prerë” dhe përmbajtja e tij për efektet që lidhen me vënien në ekzekutim të vendimit penal?*

d) *Në rastin kur palët në procesin penal për pjesën e gjyqësorit që ka lidhje me fajësinë ushtrojnë ankum (rekurs) në Gjykatën e Lartë, dhe kjo e fundit në bazë të nenit 441, paragrafi i parë, germa “c” i K. Pr. Penale e ndryshon vendimarrjen për efekt të parashkrimit të dënimit, cili do të konsiderohet vendim i formës së prerë për efekt të llogaritjes së afatit kohor të parashikuar nga neni 68 i Kodit Penal?*

e) *Kur fillon llogaritja e afatit kohor të parashikuar nga neni 68 i Kodit Penal në rastin kur Kolegji Penal disponon sipas nenit 441, paragrafi i parë, germa “d” i K. Pr. Penale duke prishur vendimin e gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë?*

V. Qëndrimi i palëve në proces në lidhje me çështjet që duhet të unifikohen:

14. Prokurori në lidhje me çështjen e parë mbajti qëndrimin se: K. Pr. Penale jonë nuk ka një përkufizim mbi vendimin e formës së prerë, por si në referencë të traditës, ashtu dhe në referencë të sistemeve të tjera ka një përkufizim të gjithëpranuar në lidhje me këtë koncept si një vendim i cili për disa arsye është i pakthyeshëm, i pandryshueshëm, i pacenueshëm përveçse me mjete të jashtëzakonshme sikurse instituti i rishikimit. Në thelb, vendimi i formës së prerë nënkupton një vendim i cili nuk mund të revokohet nuk mund të ndryshojë. Ai ka

karakter: 1) të detyrueshëm, pasi merr natyrën e ligjit për çështjen konkrete dhe është i detyrueshëm për të gjithë në lidhje me pjesën dispozitive; 2) të qëndrueshëm, sepse nuk mund të ndryshojë nga asnjë strukturë tjetër shtetërore dhe nga asnjë vendimmarrje tjetër, qoftë kjo dhe gjykata që ka dhënë vendimin veçse në mënyrën e përcaktuar shprehimisht në ligj; si dhe 3) ekskluziv, pasi është shprehje e faktit se për një sjellje të caktuar të një individi të caktuar, ka një qëndrim shtetëror i cili ndalon rishqyrtimin pra nënkupton *res judicata*.

Në lidhje me çështjen e dytë. Termi “vendimi i formës së prerë” dhe “gjë e gjykuar”, pavarësisht se në aspektin e përkufizimit formal janë të ndryshme, përputhen në faktin se një çështje e cila përbën unitetin e një sjelljeje të caktuar dhe të identifikuar penale me personin e identifikuar, konsiderohet se është gjykuar dhe nuk mund të rigjykohe, pra “gjë e gjykuar” veçse kur për këtë çështje gjykata ka arritur në një vendim të formës së prerë. Për sa i përket terminologjisë, “vendim i ekzekutueshëm”, i cili edhe përse nuk gjendet në legjislacionin procedural penal, është i pranishëm në fjalorin e përdorur nga jurisprudenca dhe ka një lidhje të caktuar me konceptin “vendim i formës së prerë”. Kjo për faktin se një vendim përfundimtar bëhet i ekzekutueshëm vetëm kur ai bëhet i parevokueshëm, pra i formës së prerë. Por përveç këtyre vendimeve, ka raste kur vetë ligji, K. Pr. Penale parashikon kapacitetin ekzekutues të një vendimi penal jo të formës së prerë. Këto janë rastet që lidhen kryesisht me masat e sigurimit personal apo pasuror. Pra nga sa më sipër, termi “vendim i ekzekutueshëm” është më i gjerë se termi “vendimi i formës së prerë”, për shkakun se vendimi mund të jetë i ekzekutueshëm për një kategori vendimesh gjyqësore edhe kur ato nuk kanë marrë formë të prerë.

Në lidhje me çështjen e tretë. Ka dy linja qëndrimi ndaj problematikës së ngritur duke krijuar një ambiguitet që shkakton përplasje mes koncepteve tradicionale dhe parimeve themelore që duhet të operojnë një shtet të së drejtës. Një linjë i jep udhë pikëpamjes se vendimi i formës së prerë është vendimi i cili nuk mund të ankimohe më veçse nëpërmjet institutit të rishikimit, sipas nenit 449, të K. Pr. Penale. Kjo të çon në përfundimin se nëse është bërë rekurs ndaj

vendimit përfundimtar/të themelit të gjykatës së apelit, ky vendim nuk mund të jetë i formës së prerë e për rrjedhojë nuk mund të jetë i ekzekutueshëm. [...] Në këtë linjë ka ecur veç një pjesë të praktikës sonë edhe Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut në disa prej vendimeve të saj që lidhen me Shqipërinë. [...] Linja tjetër i jep udhë pikëpamjes se vendimet e gjykatës së apelit (përveç rasteve të parashikuara në nenin 431 të K. Pr. Penale) janë vendime të formës së prerë. Kjo linjë bazohet në parashikimet dhe interpretimet e një sërë dispozitave kushtetuese apo të K. Pr. Penale apo në faktin e mungesës së mjaft parashikimeve që do të argumentonin të kundërtën. [...] Ajo që siguron ruajtjen e balancës së parimeve në një sistem dyshkallësh është natyra e jashtëzakonshme e rishikimit ligjor apo faktik të një vendimi. Për mendimin tonë, rishikimi ligjor aktual nuk është i tillë [i jashtëzakonshëm] [...] Nga analiza rezulton se sistemi aktual i drejtësisë penale shqiptare përbën një përzierje joorganike mes sistemeve, e konkretisht mes sistemit dyshkallësh të trashëguar dhe sistemit trishkallësh të adaptuar kryesisht nga K. Pr. Penale italiane.

Në lidhje me pyetjen e katërt. Nisur nga fakti se ndaj vendimit të Gjykatës së Lartë, pavarësisht se si ka disponuar në lidhje me çështjen që shqyrton, nuk ka mjet ankimi, vendimi saj është i formës së prerë. Nga ana tjetër, çdo vendim i saj, i ndryshëm nga mospranimi i rekursit dhe nga lënia në fuqi e vendimit të formës së prerë të çështjes që shqyrton, sjell një vullnet të ri gjyqësor, i cili për nga natyra është i padiskutueshëm, pra i formës së prerë. [...] Vendim i formës së prerë edhe për zgjidhjen e çështjes që shqyrtohet do të konsiderohet vendimi i Gjykatës së Lartë. Duke konsideruar si të formës së prerë këtë vendim, nuk ka më dyshim se me momentin e deklarimit të atij vendimi lidhen të gjitha pasojat apo institutet e tjera që kushtëzohen nga ai vendim.

Në lidhje me pyetjen e pestë. Vendim i formës së prerë do të konsiderohet ai i Gjykatës së Lartë, e për rrjedhojë dhe efektet që lidhen me nenin 68 të K. Penal do të nisin nga ky vendim. [...] Ka dy arsye se pse ky vendim i gjykatës [së Lartë] do të konsiderohet i formës së prerë e për pasojë dhe efektet e nenit 68 të K.P. do të fillojnë nga ky vendim. Së pari, nëse ecim me logjikën e

mësipërme të nevojës së konfirmimit të vendimit të gjykatës së shkallës së parë për t'u quajtur i formës së prerë, konstatojmë se ky vendim nuk është konfirmuar nga gjykata e apelit, në këtë mënyrë konfirmimi i tij nga Gjykata e Lartë i jep atij vendimi natyrën e formës së prerë. Së dyti, [...] mund të argumentohet se nëpërmjet disponimit për lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës së parë, Gjykata e Lartë, në thelb, i jep fuqi një vullneti të ri gjyqësor, i cili nuk ekzistonte që pas vendimit të gjykatës së apelit.

15. *Mbrojtja*, ndër të tjera, mbajti qëndrimin se: Interpretimi i Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda nuk gjen mbështetje ligjore, pasi vjen në kundërshtim me përmbajtjen e nenit 68 germa “c”, të Kodit Penal, nenit 432 pika 1 të Kodit të Procedurës Penale, si dhe vendimin unifikues nr. 7, datë 14.10.2002 të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë. [...] Në rast se do të pranojmë për një moment argumentin se ‘fillimi i afatit të vuajtjes së dënimit duhet të përllogaritet nga momenti që Gjykata e Lartë, ka ndryshuar kualifikimin e veprës penale si dhe masën e dënimit, dhe jo atë të Gjykatës së Apelit të Krimeve të Rënda Tiranë, i dënuari Erion Borakaj duhet të vuajë një dënim penal dy vjet më shumë nga pesë vjet që realisht ai është dënuar. Përfundim ky, absolutisht absurd, dhe për rrjedhojë, i papranuar nga Ligji Penalo - Procedural. Kjo, sepse vënia në ekzekutim të një vendimi penal, kurdoherë dhe në çdo rast, në mënyrë të domosdoshme, është e kushtëzuar me kohën e marrjes së formës së prerë të tij. [...] Vendimi nr. 293, datë 26. 03. 2010 i Gjykatës së Lartë nuk ka “goditur” themelin e vendimit të Gjykatës së Apelit të Krimeve të Rënda Tiranë, nr. 20, datë 15. 04.2008, [...] pasi ka operuar vetëm në drejtim të kualifikimit ligjor të veprës penale që realisht ka konsumuar i dënuari Erion Borakaj [...] nga “Vrasje me paramendim”, në “Përkrahje të autorit të krimit”, dhe në bazë të nenit përkatës, 304/1 të Kodit Penal, dënimin e tij të mëparshëm, e kthen në maksimumin e kësaj dispozite, në pesë vjet burgim. [...] Duke mos u ndryshuar themeli i vendimit penal të Gjykatës së Apelit, vendimi i kësaj të fundit, në esencë, mbetet në fuqi, me gjithë ndryshimet që ka bërë Gjykata e Lartë. Mendojmë kështu, sepse ndryshimi që ka bërë gjykata e Lartë, nuk i ka

“dhënë ndonjë kthesë vendimit të Gjykatës së Apelit”, në përgjithësi, apo në drejtim të vënies në ekzekutim të tij. Prandaj, sipas pikëpamjes tonë, fillimi i afatit të parashkrimit të ekzekutimit të vendimit penal në ngarkim të të dënuarit Erion Borakaj, është koha e marrjes së tij formë të prerë, datë 15.04.2008. [...] Në mbështetje të mendimit tonë, vjen dhe vendimi i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, nr. 7, datë 11.10.2002, ku theksohet: “...nuk mund të ketë zgjatje të afateve të parashkrimit të ekzekutimit të dënimit (penal), për asnjë lloj shkak. Kjo vlen si për rastet kur vendimi i dënimit nuk është vënë fare në ekzekutim, ashtu dhe për rastet kur ky vendim është vënë në ekzekutim [...] dhe vuajtja e mëtejshme ndërpritet [...]”.

VI. Qëndrimi i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë

A. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, duke vlerësuar se pyetja e parë dhe e dytë e shtruar për unifikim janë ngushtësisht të ndërlidhura mes tyre, vendosën t'i trajtojnë njëkohësisht. Pyetjet janë: Në mungesë të një përkufizimi juridik të parashikuar nga K. Pr. Penale, çdo të kuptojmë me shprehjen “vendim i formës së prerë? Në aspektin teorik referimi në terminologjinë “vendim i ekzekutueshëm”, “vendim i formës së prerë” dhe “gjë e gjykuar” duhen kuptuar si shprehje e të njëjtit nocion juridik, apo duhet kuptuar si koncepte të ndryshme nga njëra-tjetra?

16. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë (“Kolegjet e Bashkuara” ose “Gjykata”) vërejnë se termi “formë e prerë” gjendet i përmendur dyzet e një herë¹ në Kodin e Procedurës Penale. Ndonëse asnjë nga këto dispozita nuk jep një përkufizim të qartë se çfarë kuptohet me termin në fjalë, koncepti i formës së prerë në doktrinën juridike lidhet, në pamje të parë, me pandryshueshmërinë dhe forcën detyruese të një vendimi gjyqësor, çka është efekt i drejtpërdrejtë i parimit të sigurisë juridike. Natyrisht, një vendim gjyqësor, ashtu si çdo lloj vendimmarrje

¹ Respektivisht në nenet 4(1); 7(1); 21(2); 34(2); 70(1); 71(1); 71(2); 75/b(1); 103(3); 156(1)(b); 192(1); 193(2); 193(5); 217(3); 219(1); 224(1); 268(1); 268(2); 271(4); 273(1); 286(2); 328(2)(e); 343(1); 432; 435(1); 449(1); 450(1)(a); 453(3); 454(2); 459(3); 462(1); 462(3); 470(2); 477(2); 482(1)(a); 483(2)(b); 498(1); 499(1); 514(1)(a); 514(dh); dhe 515(3) (Përfshirë këtu edhe referime të “formës së prerë” në gjykimet civile apo administrative).

në të gjitha fushat, mund të jetë i gabueshëm. Për këtë arsye, ligjvënësi, për shkak të rëndësisë së të drejtave dhe lirive themelore të individëve në procesin penal (por edhe në atë civil apo administrativ), ka parashikuar mekanizma garancie, duke bërë të mundur kontrollin rishikues si për themelin, ashtu edhe për ligjshmërinë e vendimit përfundimtar të gjykatave të shkallës së parë. Në këtë kuptim, kontrolli i vendimit penal nga një gjykatë më e lartë konsiderohet si pjesë e pandashme e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, duke ulur mundësinë e gabimeve dhe rritjen e “drejtësisë” së vendimit penal. Megjithatë, procesi gjyqësor nuk mund të vazhdojë pafundësisht, pasi kjo do të binte në kundërshtim me parime të tjera të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, siç është parimi i sigurisë juridike dhe ai i gjykimit brenda një afati të arsyeshëm. Që këtu, del nevoja e gjetjes së një balance ndërmjet këtyre parimeve, duke pasur një sistem drejtësie jo vetëm cilësor, por edhe eficient.

17. Në analizimin e kuptimit të shprehjes “formë e prerë”, Kolegjet e Bashkuara gjykojnë se për sa i përket metodologjisë, përqasja më e drejtë do të ishte ajo që lidhet me efektet e “formës së prerë”, të cilat kanë të bëjnë me shterimin e mjeteve të zakonshme të ankimit ose kalimin e afateve për ushtrimin e tyre. Ky është edhe përkufizimi i zgjedhur jo vetëm në shumë legjislacione të ngjashme me atë shqiptar,² por edhe në marrëveshje ndërkombëtare në të cilat Shteti Shqiptar është Palë. Kështu, në dhënien e një përkufizimi të “vendimit final” Raporti Shpjegues i Konventës Evropiane për Vlefshmërinë Ndërkombëtare të Vendimeve Penale (Raporti Shpjegues)³ parashikon në lidhje me nenin 1 se:

² Shtete të cilat e lidhin formën e prerë me shterimin e mjeteve të ankimit të zakonshëm janë: Italia (neni 648 i K. Pr. Penale); Greqia (neni 546 i K. Pr. Penale); Zvicra (neni 437 i K. Pr. Penale); Kosova (neni 485 i K. Pr. Penale); Maqedonia (neni 125 i K. Pr. Penale); Bullgaria (neni 412 i K. Pr. Penale); Bosnja (neni 178 i K. Pr. Penale); Mali i Zi (neni 220 i K. Pr. Penale); Serbia (neni 275 i K. Pr. Penale); Sllovenia (neni 129 i K. Pr. Penale); Estonia (neni 408 i K. Pr. Penale); etj.

³ Raport Shpjegues i Konventës Evropiane për Vlefshmërinë Ndërkombëtare të Gjykimeve Penale, CETS No. 70, bërë në Hagë me datë 28.05.1970, ratifikuar me Ligjin nr. 9068, datë 15.05.2003, “Për ratifikimin e “Konventës Evropiane për Vlefshmërinë Ndërkombëtare

Vendimi duhet të jetë final. Një vendim është final, nëse, sipas shprehjes tradicionale, ajo ka fituar fuqinë e *res judicata*. Ky është rasti kur vendimi është i përvokueshëm, që do të thotë kur nuk ka mjete të mëtejshme të zakonshme në dispozicion ose kur palët i kanë konsumuar këto të tilla ose kanë lejuar që afati të mbarojë pa ushtruar ankim. [...]

18. Gjykata vëren se, ndonëse shprehja “gjë e gjykuar” është gjerësisht e përdorur në doktrinë – dhe deri diku edhe në jurisprudencë -- kjo shprehje nuk gjendet askund në legjislacionin penal e procedural penal shqiptar. Pyetja e parë që shtrohet, është nëse “gjëja e gjykuar” përkon me shprehjen “formë e prerë”, të gjendur në legjislacionin vendas. Për këtë, Gjykata do të bazohet në përkufizimin e mësipërm, për të përcaktuar dispozitat përkatëse në legjislacionin vendas që parashikojnë rastet e shterimit të mjeteve të zakonshme në dispozicion dhe kalimin e afatit pa ushtruar ankim.

19. Gjykata Kushtetuese ka pasur disa herë rastin të shprehet mbi parimin e “gjësë së gjykuar”. Sipas saj, ‘në aspektin formal e procedural, gjë e gjykuar nënkupton mosankueshmërinë e vendimit, përfshirë vërtetimet e fakteve dhe zbatimin e së drejtës⁴, ndërsa, në atë substancial, nënkupton fuqinë e detyrueshme të vendimit⁵. Ndërkohë, në një vendim tjetër, Gjykata Kushtetuese ka lënë të kuptojë se “gjë e gjykuar” mund të përktojë me “formën e prerë”, duke u shprehur se:

Parimi i gjësë së gjykuar (*res judicata*) pengon dhënien e çdo vendimi të ri mbi atë që është gjykuar. Gjykata ka vlerësuar se vendimi gjyqësor i formës së prerë, që përbën gjë të gjykuar, është shprehje e konkretizim i së drejtës mbi marrëdhënien juridike dhe ka qëllim t'i japë jo vetëm qartësi, por dhe siguri kësaj marrëdhënieje. Cenimi i parimit të gjësë së gjykuar do të çonte në cenimin e të drejtave, lirive dhe interesave kushtetues e ligjorë të garantuara nga neni 42 i

të Gjykimeve Penale”. Cituar gjithashtu nga Raporti Shpjegues i Protokollit nr. 7 të Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore, ratifikuar me Ligjin nr. 8137, datë 31.07.1996 “Për Ratifikimin e Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore”.

⁴ Gjykata Kushtetuese, vendim nr. 24, datë 12.11.2008.

⁵ Gjykata Kushtetuese, vendim nr. 29, datë 21.12.2006, faqe 10.

Kushtetutës, pra në cenim të vetë sigurisë juridike. Ndërsa, në rastin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë, siguria juridike nënkupton që, në rastet kur gjykata ka vendosur përfundimisht për një çështje, vendimi i saj nuk duhet të vihet në dyshim. Pra kur vendimi ka marrë formë të prerë, ai është i detyrueshëm për palët, trashëgimtarët e tyre, për personat që tërheqin të drejta nga palët, për gjykatën që ka dhënë vendimin dhe për të gjitha gjykatat dhe institucionet e tjera.⁶

20. Një element i rëndësishëm në lidhje me shterimin e mjeteve në dispozicion është vetë juridiksioni i Gjykatës Kushtetuese. Sipas nenit 131(f) të Kushtetutës, individët mund të investojnë Gjykatën Kushtetuese për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, vetëm ‘pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave’. Mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave realizohen nga pushteti gjyqësor, i cili në bazë të nenit 135 të Kushtetutës, ‘ushtrohet nga Gjykata e Lartë, si dhe nga gjykatat e apelit e gjykatat e shkallës së parë, të cilat krijohen me ligj’. Pra, vetëm pasi çështja të jetë shqyrtuar (pa sukses) edhe nga Gjykata e Lartë (dhe ndonëse e limituar vetëm në shqyrtimin e shkeljeve ligjore e procedurale), mundet që individët të paraqesin ankesë para Gjykatës Kushtetuese.

21. Konfigurimi i pushtetit gjyqësor me tri shkallë hierarkike gjykatash është një garanci e shtuar kundër gabimeve gjyqësore. Për sa u përket detyrimeve ndërkombëtare, vlen të theksohet se KEDNJ në Protokollin e Shtatë Shtesë të saj,⁷ si dhe Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike (Pakti)⁸ detyron çdo Shtet Palë që për sa i përket gjykimeve penale, të parashikojë në legjislationin e brendshëm të paktën një shkallë rishikimi të vendimit penal nga

një gjykatë më e lartë, me përjashtim të rasteve të veprave penale me rrezikshmëri të ulët shoqërore.⁹ Në rastin e legjislationit shqiptar, por edhe shumë legjislationeve të huaja, kjo e drejtë e të pandehurit për të pasur vendimin e dënimit kundër tij të “kontrollohet” të paktën nga një gjykatë më e lartë është e garantuar akoma më tepër, duke u parashikuar jo vetëm rishqyrtimi në apel i themelit të çështjes, por edhe kontrolli i ligshmërisë në Gjykatën e Lartë. Megjithatë, konstatimi i numrit të shkallëve të gjykimit nuk do të thotë automatikisht se vendimi i formës së prerë (në kuptimin e gjësë së gjykuar) është në shkallën më të lartë, pra në Gjykatën e Lartë. Për të arritur në këtë përfundim, Gjykata duhet më parë të analizojë nëse rekursi në Gjykatën e Lartë duhet konsideruar si mjet ankimi i zakonshëm apo i jashtëzakonshëm.

22. Gjykata rikujton vendimin unifikues nr. 3, datë 08.07.2013, në të cilin shprehej -- ndonëse tërthorazi -- se rekursi në Gjykatën e Lartë klasifikohet si mjet i zakonshëm ankimi. Duke shqyrtuar institutin e rishikimit, këto kolegje shpreheshin se:

Rishikimi është mjet ankimi i jashtëzakonshëm dhe përjashtimor kundër një vendimi gjyqësor penal të formës së prerë, i cili nuk mund të kundërshtohet nëpërmjet mjeteve të zakonshme të ankimit (apeli dhe rekursi). Në këto kushte, kur janë shteruar mjetet e zakonshme të ankimit, vendimi është i formës së prerë dhe çështja konsiderohet e mbyllur në bazë të parimit të gjësë së gjykuar (*res judicata*).¹⁰

23. Gjykata i referohet edhe nenit 75/b të K. Pr. Penale, i cili parashikon se ‘Gjykata e Lartë shqyrtton rekursin për shkelje të ligjit dhe kërkesat për rishikimin e vendimeve të formës së prerë’. Që këtu, kuptohet se ligjvënësi ka kërkuar

⁶ Gjykata Kushtetuese, vendim nr. 2, datë 16.01.2013, para. 10.

⁷ *Supra*, në notën 3. Protokollin nr. 7 i Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore, ratifikuar me ligjin nr. 8137, datë 31.07.1996 “Për ratifikimin e Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore”.

⁸ UNTS, vol. 999, p. 171, miratuar me ligjin nr. 7580, datë 8.8.1991. Neni 14(5): Çdo person i shpallur fajtor për një vepër penale ka të drejtë të kërkojë që shpallja e tij fajtor dhe dënimi i tij të shqyrtohen nga një instancë gjyqësore më e lartë, në përputhje me ligjin.

⁹ Neni 2. E drejta e apelit në çështjet penale:

1. Çdo person i shpallur fajtor për një vepër penale nga një gjykatë ka të drejtë të paraqesë për shqyrtim përpara një gjykate më të lartë deklarin e fajësisë ose dënimit. Ushtrimi i kësaj të drejte, duke përfshirë shkaqet për të cilat ajo mund të ushtrohet, përcaktohet me ligj.

2. Nga kjo e drejtë mund të ketë përjashtime për vepra të lehta penale, siç përcaktohen me ligj, ose kur i interesuari ka qenë gjykuar në shkallë të parë nga gjykata më e lartë, ose shpallur fajtor dhe dënuar në vijim të një apeli kundër pafajësisë së tij.

¹⁰ Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, vendim unifikues nr. 3, datë 08.07.2013, para. 24.

të mbajë të ndarë institutin e rishikimit të vendimeve të formës së prerë, nga rekursi për shkelje të ligjit.

24. Rekursi në Gjykatën e Lartë rregullohet në kreun III, titulli VIII të K. Pr. Penale.¹¹ Së pari, ndryshe nga kërkesa për rishikim, shkaqet e rekursit të listuara në nenin 432¹² të K. Pr. Penale lidhen ngushtësisht me vendimmarrjen e gjykatës së apelit, pra me kontrollin e zbatimit të drejtë të ligjit e të provave nga gjykatat e faktit. E kundërta ndodh me kërkesën për rishikim, ku objekt i shqyrtimit gjyqësor nga ana e Kolegjit të Gjykatës së Lartë është nëse vendimi i formës së prerë ka rezultuar i ‘padrejtë’ për shkaqe të jashtme, të panjohura për gjykatën në momentin e vendimmarrjes.¹³ Së dyti, qëllimi i kërkesës për rishikim, është pikërisht rihapja e një procesi gjyqësor të mbyllur tashmë, ndërkohë që për sa i përket rekursit, qëllimi është prishja ose ndryshimi i vendimit të gjykatës së apelit. Së treti, rekursi është një mjet ankimi, pra një e drejtë në dispozicionin e palëve,¹⁴ të cilët mund ta përdorin

pa nevojën e verifikimit të një kushti *extra ordinem*. I vetmi kufizim i palëve në raport me ankimin në gjykatën e apelit ka të bëjë me administrimin e provave, ç’ka nuk është e mundur në Gjykatën e Lartë. Së katërti, ‘karakteri i jashtëzakonshëm i rishikimit si mjet ankimi del edhe nga fakti se ligjvënësi nuk e ka kufizuar brenda një afati kohor ndërkohë që mjetet e zakonshme të ankimit duhet të paraqiten brenda afateve strikte kohore me pasoje papranueshmërinë e tyre’.¹⁵ Së fundmi, në rastin e rekursit, vendimmarrja e Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë (ose, sipas rastit, e Kolegjeve të Bashkuara), në krahasim me gjykata supreme analoge, është relativisht e gjerë, pasi në bazë të nenit 441 të K. Pr. Penale, përveç prishjes ose lënies në fuqi të vendimeve të gjykatave të faktit, mund edhe të vendosë edhe ndryshimin e vendimit për cilësimin ligjor të veprës, për llojin dhe masën e dënimit, për pasojat civile të veprës penale; si dhe prishjen e vendimit dhe zgjidhjen e çështjes pa e kthyer për rishqyrtim.

25. Për sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë vlerësojnë se duhet rikonformuar pohimi sipas të cilit rekursi në Gjykatën e Lartë përbën mjet të zakonshëm ankimi, shterimi i të cilit e kthen vendimin në formë të prerë në kuptimin e “gjësë së gjykuar”. Për efekt të marrjes së vendimit “gjë të gjykuar” në formën e shterimit të mjeteve të zakonshme të ankimit, Kolegjet e Bashkuara do të kuptojnë disponimin e Gjykatës së Lartë sipas neneve 433 ose 441 (1) (a), 441 (1) (b), 441 (1) (c), 441 (1) (d) të K. Pr. Penale.

26. Për sa i përket mënyrës tjetër të marrjes së vendimit formë të prerë (në kuptimin e gjësë së gjykuar) si pasoje e kalimit të afateve për të paraqitur ankim, është qartazi e kuptueshme se në rast se pala lejon kalimin e afateve strikte për të ushtruar ankim kundër vendimit të gjykatës së shkallës së parë, ose rekurs kundër vendimit të gjykatës së apelit, (të parashikuar respektivisht në nenet 415(1) dhe 435(1) të K. Pr. Penale) atëherë vendimi përkatës do të marrë formën e prerë, në kuptimin e gjësë së gjykuar, duke përfunduar kështu në mënyrë definitive procesin.¹⁶ Pra është

¹¹ Në lidhje me termin e përdorur në titullin e nenit 432 të K.Pr.Penale “Rekursi kundër vendimeve të formës së prerë”, shih më poshtë, në analizën e pyetjes së tretë të shtruar për unifikim.

¹² Rekursi në Gjykatën e Lartë kundër vendimeve të gjykatës së apelit mund të bëhet për këto shkaqe:

a) për mosrespektimin ose për zbatimin e gabuar të ligjit penal;
b) për shkelje që kanë si pasoje pavlefshmërinë absolute të vendimit të gjykatës, sipas nenit 128 të këtij Kodi;
c) për shkelje procedurale që kanë ndikuar në dhënien e vendimit.

¹³ Rishikimi mund të kërkohet:

a) kur faktet e vëna në themel të vendimit nuk pajtohen me ato të një vendimi tjetër të formës së prerë;
b) kur vendimi është bazuar në një vendim të gjykatës civile, i cili është revokuar më pas;
c) kur pas vendimit kanë dalë ose janë zbuluar prova të reja, të cilat vetëm ose së bashku me ato që janë vlerësuar njëherë, tregojnë se vendimi është i gabuar;
ç) kur vërtetohet se vendimi është dhënë si pasoje e falsifikimit të akteve të gjykimimit ose të një fakti tjetër të parashikuar nga ligji si vepër penale.

¹⁴ Ndryshe ka qenë rasti i “Rekursit në interes të ligjit”, i cili ka qenë një mjet i jashtëzakonshëm ankimi, i shtuar me nenin 432/a të K. Pr. Penale (shfuqizuar nga Gjykata Kushtetuese me vendimin nr. 55, datë 21.11.1997) në të cilin parashikohej e drejta vetëm e Prokurorit të Përgjithshëm (dhe jo e personit të akuzuar) për të kundërshtuar vendime të formës së prerë për interes të ligjit, brenda një afati prej 1 vit nga data e marrjes së vendimit formë të prerë.

¹⁵ Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, vendim unifikues nr. 3, datë 08.07.2013, para. 33.

¹⁶ Përveç rasteve kur lejohet rivendosja në afat ose rishikimi i vendimit, ose rasti përjashtimor në të cilin ankimi i bërë nga një i bashkëpandehur, kur nuk bazohet vetëm në motive ekskluzivisht personale, vlen edhe për të

më se logjike se nëse pala humbet afatin për të ushtruar ankim në gjykatën e apelit, ajo humbet çdo mundësi të mëtejshme për të kundërshtuar vendimin, përfshirë këtu rekursin në Gjykatën e Lartë.

27. Kolegjet e Bashkuara vërejnë se arsyetimi i mësipërm rezulton në të njëjtën linjë edhe me interpretimin e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (“GJEDNJ”). Në vendimet e saj GJEDNJ-ja citon shprehimisht pjesët e lartpërmendura të Raportit Shpjegues¹⁷ duke konfirmuar se një vendim merr statusin e gjësë së gjykuar (*res judicata*) nëse palët: i) kanë shteruar ankimet në rrugë të zakonshme; ose ii) kanë humbur afatet për të paraqitur ankim kundër vendimit të dënimit, duke marrë kështu vendimi formë të parevokueshme.¹⁸

28. Më posaçërisht, në disa vendime kundër Shqipërisë, GJEDNJ-ja ka vendosur shprehimisht se, edhe nëse vendimi i gjykatës së apelit është i ekzekutueshëm, për sa kohë ekziston mundësia për ta apeluar në një gjykatë të një instance më të lartë siç është edhe Gjykata e Lartë, atëherë ai vendim [i gjykatës së apelit] nuk do të konsiderohet si *res judicata*. Kështu, në çështjen *Gjyli k. Shqipërisë*, GJEDNJ-ja është shprehur se:

Ankuesi pranoi se rekursi ishte nën shqyrtim nga Gjykata e Lartë, por pretendon se vendimi i Gjykatës së Apelit Durrës ishte i ekzekutueshëm. Gjykata e Lartë nuk kishte pezulluar ekzekutimin sipas nenit 479 të Kodit të Procedurës Civile.

Në çështjen në fjalë, Gjykata vë re se vendimi i Gjykatës së Rrethit Durrës [...] , i lënë në fuqi nga vendimi i Gjykatës së Apelit të Durrësit [...], njihite të drejtën e ankuesit për pagimin e pagesave të tij [...]. Në përputhje me nenet 510(a)

bashkëpandehurit e tjerë, dënimi i të cilëve ka marrë formën e prerë (*res judicata*). Sidoqoftë, shtrirja e apelit edhe për të bashkëpandehurin(it) që nuk kanë paraqitur ankim në apel në kohë është e kushtëzuar nga suksesi i ankimit të bashkëpandehurit që ka paraqitur apelin në kohë. Të dy këto kushte (Motivi jo ekskluzivisht personal i ankimit dhe suksesi i tij) janë kumulative për prishjen e dënimit të formës së prerë të bashkëpandehurit joankimues.

¹⁷ *Supra*, në notën 3.

¹⁸ Shiko, ndër të tjera, GJEDNJ, *Nikitin v. Rusisë*, Ap. Nr. 50178/99, Vendim, datë 20.07.2004, para. 37; GJEDNJ, *Lucky Dev k. Suedisë*, Ap. Nr. 7356/10, Vendim, datë 27.11.2004, para. 56; GJEDNJ, *Sergey Zolotukhin k. Rusisë*, Ap. Nr. 14939/03, Vendim, datë 10.02.2009, para. 107; GJEDNJ, *Xberaj k. Shqipërisë*, Ap. nr.37959/02, Vendim, datë 29.07.2008, para. 70.

dhe 511(a) të Kodit të Procedurës Civile, u lëshua një urdhër ekzekutimi. Ndërkohë, pala e paditur apeloj në Gjykatën e Lartë të dyja vendimet e gjykatave më të ulëta [...].

Në këto rrethana, Gjykata është e mendimit se vendimi i Gjykatës së Rrethit të Durrësit të datës 24 tetor 2006 nuk mund të konsiderohet përfundimtar dhe detyrues, pasi ai ishte i hapur për ankim. Në fakt, procesi i apelimit është nën shqyrtim para Gjykatës së Lartë. Edhe nëse një ankesë në Gjykatën e Lartë nuk ka efekt pezullues automatik dhe, pavarësisht nga kompetencat e Gjykatës së Lartë sipas nenit 479 të Kodit të Procedurës Civile, Gjykata rikujton se neni 6 mbron zbatimin e vendimeve përfundimtare dhe detyruese, dhe jo vendimeve të cilat mund të jenë objekt i kontrollit të mëposhëm të një gjykate të një niveli më të lartë, dhe, që eventualisht, mund të rrëzohen [...].

Duke pasur parasysh procesin nën shqyrtim në Gjykatën e Lartë, çka do të thotë që vendimi i Gjykatës së Rrethit Durrës nuk ka efekt *res judicata*, Gjykata është e mendimit se kjo ankesë nuk është e pranueshme, pasi është e parakohshme dhe duhet të rrëzohet sipas nenit 35 §§ 3 dhe 4 të Konventës.¹⁹

29. Gjykata vlerëson se ky qëndrim i GJEDNJ-së ka mbetur i pandryshuar dhe është pjesë e praktikës së konsoliduar të asaj gjykate në lidhje me përcaktimin e shprehjes “gjë e gjykuar”.²⁰ Për sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë gjykojnë se shprehja “gjë e gjykuar” (*res judicata*) përkon me shprehjen “formë e prerë” e përdorur nga legjislacioni Shqiptar, për vendimet që marrin këtë status në rastet kur:

a) Gjykata e Lartë disponon sipas neneve 433 ose 441 (1) (a), 441 (1) (b), 441 (1) (c), 441 (1) (d) të K. Pr. Penale; ose

b) Palët humbasin afatet e parashikuara në nenet 415(1) dhe 435(1) të K. Pr. Penale mbi paraqitjen e ankimit në gjykatën e apelit ose rekursit në Gjykatën e Lartë.

30. Gjykata më poshtë do të analizojë nëse shprehja “formë e prerë” e përdorur nga K. Pr.

¹⁹ GJEDNJ, *Gjyli k. Shqipërisë*, Ap. Nr. 32907/07, Vendim, datë 29.09.2009, paras 31-34.

²⁰ Për vendimin më të afërt në lidhje me çështjen në fjalë, shih, GJEDNJ, *Beçaj k. Shqipërisë*, Ap. Nr. 1542/13, Vendim mbi pranueshmërinë, datë 24.06.2014, paras 32-33.

Penale përkon në mënyrë ekskluzive me shprehjen “gjë e gjykuar”, apo jo.

31. Që në fillim, Gjykata, konstaton se “forma e prerë” paraqitet në kuptim tjetër (ose më saktë jo në përputhje me konceptin e gjësë së gjykuar) në pjesë të tjera të Kodit të Procedurës Penale. Dispozita më autoritare në këtë vështirim është neni 432 i tij. Ky nen titullohet ‘Rekursi ushtrohet kundër vendimeve të formës së prerë’, dhe përcakton se rekursi në Gjykatën e Lartë bëhet kundër ‘vendimeve të gjykatës së apelit’. Megjithatë, siç u sqarua më lart, rekursi në Gjykatën e Lartë nuk mund të ushtrohet kundër vendimeve që kanë marrë formën e prerë në kuptimin e gjësë së gjykuar. Gjithashtu, vetë neni 435 i K. Pr. Penale shprehet se ‘rekursi paraqitet me shkrim brenda tridhjetë ditëve nga data që vendimi ka marrë formën e prerë’. Ndërkohë, në lidhje me ekzekutimin e vendimeve të dënimit, neni 462 parashikon se ‘Vendimi penal i gjykatës vihet në ekzekutim menjëherë pasi të ketë marrë formë të prerë’.²¹ Nga interpretimi i këtyre dispozitave kuptohet qartë se shprehja “formë e prerë” e përdorur nuk përkon me konceptin e gjësë së gjykuar, por me ekzekutueshmërinë e vendimit. Në fakt, një vendim i paankimuar në gjykatën e apelit ka marrë formën e prerë në kuptimin e “gjësë së gjykuar”, ndërsa një vendim i gjykatës së apelit, kundër të cilit ushtrohet rekurs brenda afatit të 30 ditëve ka marrë formën e prerë në kuptimin e “ekzekutimit të tij”.

32. **Kjo “kontradiktë” në dukje e shprehjes “formë e prerë” lidhet, në kuptimin e Kolegjeve të Bashkuara, me vetë zgjedhjen e ligjvënësit, i cili ka parashikuar se një vendim dënimi mund të vihet në ekzekutim pa marrë ky i fundit domosdoshmërisht statusin e res *judicata*. Vendimi i gjykatës së apelit është i ekzekutueshëm, por nuk përbën gjë të gjykuar. E thënë ndryshe, çdo vendim dënimi që është gjë e gjykuar është gjithnjë i ekzekutueshëm, por jo anasjelltas, pasi jo çdo vendim i ekzekutueshëm është gjë e gjykuar.**

33. Një zgjedhje e tillë e ligjvënësit (pra ndarja e koncepteve të ekzekutueshmërisë së vendimit dhe

gjësë së gjykuar) është e njohur edhe në të drejtën ndërkombëtare. Pikërisht në lidhje me ekzekutimin e vendimeve penale të huaja, Raporti Shpjegues i cituar më lart, shpjegon se:

Ky nen [neni 3 i Konventës] përmban dy kushte themelore [...] Një kusht është që sanksioni duhet të jetë i zbatueshëm (paragrafi 1). Sipas nenit 1, nënparagrafi “a”, gjykimi duhet të jetë final. Edhe pse në shumicën e rasteve një vendim është i ekzekutueshëm në qoftë se është edhe final, në disa raste paraqitja e një ankimi të jashtëzakonshëm mund të bllokojë ekzekutimin. Në anën tjetër, një vendim i ekzekutueshëm nuk është domosdoshmërisht final meqenëse apeli mund të mos rezultojë në pezullimin e tij. **Prandaj, ekzekutueshmëria nuk mund të identifikohet plotësisht me të qenit final** dhe për këtë arsye, u konsiderua e domosdoshme që të përcaktohej karakteri i ekzekutueshëm i një vendimi si një kusht tjetër i ndarë nga të tjerët. Ky kusht nuk mund të paraqesë asnjë problem në praktikë, sepse ekziston një dispozitë e shprehur në nenin 16 që autoriteti kompetent i Shtetit kërkues të vërtetojë nëse vendimi është i ekzekutueshëm. Një vërtetim i tillë do të thotë se vendimi penal konsiderohet si i ekzekutueshëm në përputhje me rregullat e përcaktuara në legjislacionin e shtetit kërkues, dhe gjithashtu se gjykata në shtetin e kërkuar nuk ka nevojë të bëjë ndonjë pyetje për këtë çështje.²²

34. Për sa më lart, Kolegjet e Bashkuara arrijnë në qëndrimin unifikues se:

- Në legjislacionin procedural penal shqiptar, me shprehjen “vendim i formës së prerë” do të kuptohet, sipas rastit, vendim që ka marrë formën e “gjësë së gjykuar”, ose “vendim i ekzekutueshëm”.

- Vendimi penal merr “formën e prerë” në kuptimin e “gjësë së gjykuar” kur:

a) Gjykata e Lartë disponon sipas neneve 433 ose 441(1)(a), 441(1)(b), 441(1)(c), 441(1)(d) të K. Pr. Penale; ose

b) Palët humbasin afatet e parashikuara në nenet 415(1) dhe 435(1) të K. Pr. Penale mbi paraqitjen e ankimit në gjykatën e apelit ose rekursit në Gjykatën e Lartë.

- Në çdo rast tjetër me shprehjen “formë e prerë” do të kuptojmë “vendimin e ekzekutueshëm” të gjykatave të apelit.

²¹ Me përjashtim të vendimeve pafajësisë, të përjashtimit të të gjykuarit nga dënimi dhe ai i pushimit të çështjes, vendime këto që vihen në ekzekutim menjëherë pas shpalljes së vendimit.

²² Neni 3 i Raportit Shpjegues, *supra* në notën 3.

B. Në lidhje me pyetjen e tretë të shtruar për unifikim: Si duhet kuptuar dhe interpretuar neni 432 i K. Pr. Penale, titulli “Rekursi kundër vendimeve të formës së prerë” dhe përmbajtja e tij për efektet që lidhen me vënien në ekzekutim të vendimit penal?

35. Siç u sqarua në arsyetimin e mësipërm, vendimi i gjykatës së apelit, ndonëse nuk ka marrë ende statusin e “gjësë së gjykuar”, është menjëherë i ekzekutueshëm. Kjo kuptohet edhe nga përmbajtja e nenit 417 të K. Pr. Penale (Pezullimi i ekzekutimit), i cili parashikon se ‘ekzekutimi i vendimit të ankimuar pezullohet deri në përfundimin e gjykimit në gjykatën e apelit. Në rastet e rekursit [...], vendimi mund të pezullohet me urdhër, [...], të Kryetarit të Gjykatës së Lartë [...]’.

36. Neni 432 i K. Pr. Penale parashikon se:

Rekursi në Gjykatën e Lartë kundër vendimeve të gjykatës së apelit mund të bëhet për këto shkaqe:

a) për mosrespektimin ose për zbatimin e gabuar të ligjit penal;

b) për shkelje që kanë si pasojë pavlefshmërinë absolute të vendimit të gjykatës, sipas nenit 128 të këtij Kodi;

c) për shkelje procedurale që kanë ndikuar në dhënien e vendimit.

37. Nga analizimi i përmbajtjes së nenit 432 të K. Pr. Penale, rezulton se kontrolli rishikues i Gjykatës së Lartë lidhet me vendime të formës së prerë (në kuptimin e ekzekutueshmërisë) të gjykatave të apelit, të cilat mund të cenohen vetëm për shkaqet e parashikuara në këtë nen të Kodit. Çdo vendim tjetër i cili ka marrë formën e prerë në kuptimin e gjësë së gjykuar, si pasojë e mosrespektimit të afateve për të ushtruar ankim në apel ose rekurs në Gjykatën e Lartë nuk mundet në asnjë mënyrë të kundërshtohet me rekurs në Gjykatën e Lartë, pasi në të kundërt do të shkelej jo vetëm neni 435 i K. Pr. Penale, por edhe vetë parimi i sigurisë juridike, në përbërje të të cilit janë parimet e *res judicata* dhe *ne bis in idem*.²³ Në dispozicion të palëve që kanë lejuar kalimin e afateve për të ushtruar ankim në gjykatën e apelit ose rekurs në Gjykatën e Lartë, mbeten vetëm mjetet e jashtëzakonshme, që janë,

sipas rastit, kërkesa për rishikim ose për rivendosje në afat.

38. Për sa i përket ekzekutueshmërisë së vendimeve objekt rekursi në Gjykatën e Lartë, Kolegjet e Bashkuara i referohen arsyetimit të mësipërm, sipas të cilit ligjvënësi ka parashikuar se, ndonëse këto vendime nuk përbëjnë gjë të gjykuar (pasi janë kundërshtuar me rekurs në Gjykatën e Lartë në përputhje me afatet ligjore), ato janë menjëherë të ekzekutueshme.

39. Sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara arrijnë në qëndrimin unifikues se:

- Neni 432 i K. Pr. Penale, titulli “Rekursi kundër vendimeve të formës së prerë” duhet kuptuar si rekurs kundër vendimeve që nuk kanë marrë statusin e gjësë së gjykuar, por janë menjëherë të ekzekutueshëm.

- Paraqitja e rekursit në Gjykatën e Lartë nuk e pezullon *ekzekutimin e vendimit*, përveç rasteve kur Kryetari i Gjykatës së Lartë vendos, me urdhër, në bazë të nenit 417(1) të K. Pr. Penale, pezullimin e vendimit të gjykatës së apelit.

C. Në lidhje me pyetjen e katërt të shtruar për unifikim. Në rastin kur palët në procesin penal për pjesën e gjykimit që ka lidhje me fajësinë ushtrojnë ankim (rekurs) në Gjykatë e Lartë, dhe kjo e fundit në bazë të nenit 441, paragrafi i parë, germa “c” i K. Pr. Penale e ndryshon vendimarrjen për efekt të parashkrimit të dënimit, cili do të konsiderohet vendim i formës së prerë për efekt të llogaritjes së afatit kohor të parashikuar nga neni 68 i Kodit Penal?

40. Për të kuptuar më mirë efektet e rekursit në Gjykatën e Lartë, Kolegjet e Bashkuara e gjejnë me vend të ndalen në mundësitë e disponimit të Kolegjit Penal (ose Kolegjeve të Bashkuara) pas shqyrtimit të çështjes, në bazë të nenit 441 të K. Pr. Penale. Ndryshe nga shumë gjykata supreme analoge (përgjithësisht gjykata kasacioni), të cilat mund vetëm: 1) ta lënë në fuqi vendimin e ankimuar; ose 2) ta prishin atë duke e dërguar çështjen për rishqyrtim në gjykatën më të

ulët, në rastin e Shqipërisë, ligjvënësi i ka caktuar kompetenca të gjera Gjykatës së Lartë. Sipas nenit 441 të K. Pr. Penale, Gjykata e Lartë mund, jo vetëm të vendosë lënien në fuqi të vendimit ndaj të cilit është bërë rekurs (ose prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës

²³ Mbi shkeljen e parimit të sigurisë juridike, shih, *Xheraj k. Shqipërisë*, i cituar më lart në notën 18.

së parë); prishjen e vendimit dhe kthimin e akteve për rishqyrtim; por edhe ndryshimin e vendimit për cilësimin ligjor të veprës, për llojin dhe masën e dënimit, për pasojat civile të veprës penale; si dhe prishjen e vendimit dhe zgjidhjen e çështjes pa e kthyer për rishqyrtim.

41. Në rastin nën shqyrtim, pra kur Gjykata e Lartë disponon në bazë të nenit 441, paragrafi i parë, germa “b” i K. Pr. Penale, mund të ndodhë që masa e dënimit të caktuar nga Gjykata e Lartë të jetë e ndryshme, më e lartë ose më e ulët se dënimi i caktuar nga vendimi kundër të cilit është ushtruar rekurs. Me këtë vendimmarrje të Gjykatës së Lartë, shterohen mjetet e zakonshme të palëve për të kundërshtuar vendimin, duke u kthyer kështu vendimi i dënimit në gjë të gjykuar. Nëse gjatë shqyrtimit të rekursit në Gjykatën e Lartë do të ketë filluar ekzekutimi i dënimit, atëherë natyrisht që vendimi i Gjykatës së Lartë do të mbahet parasysh në llogaritjen e vuajtjes së dënimit pasi vetëm ky vendim (i cili shteron mjetet e zakonshme të ankimit) përcakton në mënyrë përfundimtare masën e dënimit për personin e dënuar. I njëjti arsyetim vlen edhe nëse vendimi i gjykatës së apelit nuk është vënë ende në ekzekutim gjatë shqyrtimit apo dhënies së vendimit nga Gjykata e Lartë. Vetëm pasi të përcaktohet në mënyrë definitive se cila do të jetë masa e dënimit që duhet të vuhet nga i dënuari, do të bëhet e mundur edhe llogaritja e nisjes së afatit për efekt të parashkrimit të vendimit të dënimit.

42. Neni 68 i Kodit Penal (parashkrimi i ekzekutimit të dënimit) parashikon se:

Vendimi i dënimit nuk ekzekutohet kur nga dita që ka marrë formë të prerë kanë kaluar:

a) pesë vjet për vendime që përmbajnë dënim me burgim gjer në pesë vjet ose dënime të tjera më të lehta.

b) dhjetë vjet për vendimin që përmban dënim pesë gjer në pesëmbëdhjetë vjet burgim;

c) njëzet vjet për vendimin që përmban dënim pesëmbëdhjetë gjer në njëzetepesë vjet burgim;

43. Gjykata e vlerëson të ritheksojë se në analizë të nenit 68 të K. Penal, me rëndësi për të bërë të mundur llogaritjen e afatit të parashkrimit të dënimit, është përcaktimi i saktë i masës së dënimit, i cili përkon me marrjen vendimit të statusit të gjësë së gjykuar. Sipas legjislacionit shqiptar, vendimi i gjykatës së apelit (i cili është i ekzekutueshëm) nuk përbën gjë të gjykuar dhe si

i tillë është i cënueshëm në Gjykatën e Lartë për shkaqe nga ato të parashikuara nga neni 432 i K. Pr. Penale. **Për sa kohë që masa e dënimit me burgim e dhënë nga gjykata e apelit mund të ndryshohet nga Gjykata e Lartë në rastet kur disponon në bazë të nenit 441(1)(b) ose 441(1)(c) të K. Pr. Penale, nuk mundet që të kemi zbatim të nenit 68 të K. Penal, pasi shprehja “formë e prerë” e përdorur nga ky nen i K. Penal lidhet pandashmërisht me masën e dënimit e cila duhet të jetë përfundimtare dhe e pandryshueshme.** Natyrisht, kjo nuk do të thotë se prokurori duhet të presë deri në vendimmarrjen e Gjykatës së Lartë për të nxjerrë urdhrin e ekzekutimit të vendimit penal në bazë të nenit 462 të K. Pr. Penale. Përkundrazi, organi përgjegjës për ekzekutimin e dënimeve penale ka detyrimin për të vënë në ekzekutim menjëherë vendimet e ekzekutueshme të gjykatave të apelit.

44. Gjithashtu, Gjykata vëren se përdorimi i shprehjes ‘nuk ekzekutohet nga dita që ka marrë formë të prerë [...] kanë kaluar [...]’ nga neni 68 i K. Penal nuk lidhet me nxjerrjen e urdhrin të ekzekutimit nga prokurori, por me momentin e fundit që ligji lejon “kapjen” fizike të të dënuarit për të bërë të mundur vuajtjen e dënimit që ka marrë formë të prerë në kuptimin e gjësë së gjykuar, si pasojë e kalimit të afatit të paraqitjes së ankimit në apel, ose në rast rekursi në Gjykatën e Lartë, të disponimit nga kjo e fundit në bazë të neneve 433, 441(1)(a), 441(1)(b), 441(1)(c), ose 441(1)(d) të K. Pr. Penale.

45. Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se shprehja ‘formë e prerë’ e përdorur nga neni 68 i K. Penal duhet të kuptohet në formën e “gjësë së gjykuar” dhe llogaritja e afateve për parashkrimin e vendimit të dënimit duhet filluar nga momenti që vendimi i dënimit të jetë kthyer në “gjë të gjykuar”.

46. Për sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara arrijnë në qëndrimin unifikues se:

- Në rastin kur Gjykata e Lartë vendos në bazë të nenit 441, paragrafi i parë, germa “c” i K. Pr. Penale duke ndryshuar vendimin kundër të cilit është bërë rekurs, vendimi i Gjykatës së Lartë do të jetë vendimi i cili do të merret për bazë për efekt të llogaritjes së afatit kohor të parashikuar nga neni 68 i Kodit Penal.

Ç. Në lidhje me pyetjen e pestë të shtruar për unifikim. Kur fillon llogaritja e afatit kohor të parashikuar nga neni 68 i Kodit Penal në rastin kur Kolegji Penal disponon sipas nenit 441, paragrafi i parë, germa “d” i K. Pr. Penale duke prishur vendimin e gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë?

47. Siç u parashtrua më lart, me rëndësi për të bërë të mundur llogaritjen e afatit kohor të parashkrimit të dënimit, parashikuar nga neni 68 i K. Penal, ka përcaktimi i momentit kur vendimi ka marrë formën e prerë në kuptimin e gjësë së gjykuar. Vetë vendimi i dënimit i gjykatës së shkallës së parë nuk përbën formë të prerë as në kuptimin e ekzekutueshmërisë, dhe as në atë të gjësë së gjykuar.²⁴ Për më tepër, fakti se Gjykata e Lartë mund të vendosë për lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës së parë, nuk do të thotë se data e shpalljes së vendimit të gjykatës së shkallës së parë duhet të marrë formën e gjësë së gjykuar në mënyrë prapavepruese në kohë. Kjo datë do të jetë veçse momenti në të cilën vendimi (në rastin konkret, i shkallës së parë) nuk do të jetë më i cënueshëm me mjete të zakonshme ankimi. Në të njëjtën logjikë, edhe kur Gjykata e Lartë vendos lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së apelit në bazë të nenit 441(1)(a) të K. Pr. Penale, ose kur vendos mospranimin e rekursit në bazë të nenit 433 të K. Pr. Penale, përsëri data në të cilën vendimi do të marrë formë të prerë (në kuptimin e gjësë së gjykuar) do të jetë ajo në të cilën ka disponuar Gjykata e Lartë, pasi vetëm në atë moment mund të thuhet se janë shteruar të gjitha mjetet e zakonshme të ankimit.

48. Sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara arrijnë në qëndrimin unifikues se:

- **Llogaritja e afatit kohor të parashikuar nga neni 68 i Kodit Penal në rastin kur Kolegji Penal disponon sipas nenit 441, paragrafi i parë, germa “d” i K. Pr. Penale duke prishur vendimin e gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë fillon nga vendimi i Gjykatës së Lartë.**

VII. Në lidhje me rekursin e të gjykuarit

²⁴ Përveç rastit kur ka kaluar afati për ushtrimin e ankimit në apel.

49. Nga aktet e dosjes rezulton se kërkuesi Erion Borakaj është deklaruar fajtor nga Gjykata e Shkallës së Parë për Krimet e Rënda Tiranë, me vendimin nr. 11, datë 11.02.2008, për kryerjen e veprës penale të “Vrasjes me paramendim” për interes, e kryer në bashkëpunim, e parashikuar nga nenet 78/2 e 25 të K. Penal, duke e dënuar atë me 21 vjet burgim, si dhe duke e deklaruar të pafajshëm për veprën penale të “Mbajtjes pa leje të armëve luftarake”, në bashkëpunim, e parashikuar nga nenet 278/2 e 25 të K. Penal. Ky vendim është lënë në fuqi nga Gjykata e Apelit për Krimet e Rënda Tiranë, me vendimin nr. 20, datë 15.04.2008. Ndërkohë, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2010-517(293), datë 26.03.2010, duke disponuar në bazë të nenit 441(1)(b) të K. Pr. Penale ka vendosur ndryshimin e vendimit të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda dhe përfundimisht “*Deklarimin fajtor të gjykuarit Erion Borakaj, për veprën penale të përkrahjes së autorit të krimit dhe në bazë të nenit 302/1 të K. Penal, dënimin e tij me 5 vjet burgim*”.

50. Në bazë të arsytimit të mësipërm, rezulton se vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë nr. 00-2010-517(293), i datës 26.03.2010 është i formës së prerë në kuptimin e gjësë së gjykuar, dhe se nga data e shpalljes së tij do të fillojë ecja e afatit kohor të parashikuar nga neni 68 i K. Penal për efekt të parashkrimit të ekzekutimit të tij.

51. Rezulton gjithashtu, se në bazë të nenit 68(1)(a) të K. Penal, vendimi i dënimit i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë nr. 00-2010-517(293), i datës 26.03.2010, me të cilin është dënuar kërkuesi me 5 vjet burgim, nuk është parashkruar.

52. Për sa më sipër, vendimi nr. 55, datë 30.12.2013 të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda me të cilin është vendosur rrëzimi i kërkesës së të dënuarit Erion Borakaj me objekt: “*parashkrimin e ekzekutimit të vendimit të dënimit nr. 20, datë 15.04.2008 të Gjykatës së apelit për Krime të Rënda*” duhet të lihet në fuqi.

VIII. Në lidhje me zgjidhjen e çështjes

53. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, çmojnë se vendimi nr. 55, datë 30.12.2013 i Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda është i bazuar në ligj, dhe si i tillë do të lihet në fuqi, me arsyetim të ndryshëm për sa më sipër.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, mbështetur në nenin 441 (1) (a) të Kodit të Procedurës Penale,

VENDOSËN:

Lënien në fuqi të vendimit nr. 55, datë 30.12.2013 të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda Tiranë.

Ky vendim është unifikues dhe dërgohet për botim në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Xhezair Zaganjori (kryesues), Ardian Nuni, Ardian Dvorani, Guxim Zenelaj, Evelina Qirjako, Medi Bici, Majlinda Andrea, Edmond Islamaj, Shkëlzen Selimi, Tom Ndreca, Admir Thanza.

Anëtarë kundër: Aleksandër Muskaj, Arjana Fullani, Artan Zeneli, Artan Broci.

MENDIMI I PAKICËS

Ndryshe nga konkluzionet e arritura nga ana e shumicës në vendimin unifikues nr. 02/2014, lidhur me çështjet e parashtruara për njehsimin e praktikës gjyqësore, gjyqtarët e mëposhtëm të mbetur në pakicë (pakica) nuk pajtohen me qëndrimin e arritur nga shumica për arsyet që vijojnë.

Modeli procedural penal në Republikën e Shqipërisë është i konceptuar në sistemin e bazuar në parimin, sipas të cilit vendimi i gjykatës së apelit është vendim i formës së prerë dhe i ekzekutueshëm, prandaj objekti i rekursit në Gjykatën e Lartë janë vetëm vendimet e formës së prerë. Shqyrtimi i çështjes përfundon me zhvillimin e gjykimit në apel dhe Gjykata e Lartë ka për objekt shqyrtimi, vendimet e formës së prerë. Çasti kur vendimi është i formës së prerë është pikërisht, data e shpalljes së vendimit të gjykatës së apelit, dhe nga kjo datë kur vendimi bëhet i objekt ekzekutimi nga ana e prokurorit, ndryshimet eventuale të vendimit të formës së prerë nga ana e Gjykatës së Lartë nuk lidhen me çastin, pra me datën kur vendimi duhet të bëhet i formës së prerë, por me ndryshimin e përmbajtjes së tij, dhe ky aspekt nuk është relevant sa i përket caktimit të momentit se kur duhet të fillojë të eci afati i parashkrimit të dënimit të dhënë me vendim gjyqësor.

Sipas konkluzionit të shumicës, Kodi i Procedurës Penale nuk e parashikon në mënyrë të shprehur konceptin se kur vendimi merr formë të prerë. Por kjo premisë, sipas mendimit të pakicës nuk është e mbështetur. Koncepti i gjësë së gjykuar nuk duhet të jetë i barasvlershëm me atë të formës së prerë. Koncepti i vendimit të formës së prerë dhe ai i llojeve të ankimit siç janë: apeli dhe rekursi janë të ndryshëm dhe nuk duhet të konfondohen me konceptin e ekzekutimit dhe afatin e fillimit të ekzekutimit të veprës penale, apo me afatin e parashkrimit të veprës penale.

Kështu, neni 417 i Kodit të Procedurës Penale, me titull “Pezullimi i ekzekutimit” i cili parashikon se: *“Ekzekutimi i vendimit të ankimit deri në përfundimin e gjykimit në gjykatën e apelit. Në rastet e rekursit ose të kërkesës për rishikim, vendimi mund të pezullohet me urdhër, përkatësisht, të Kryetarit të Gjykatës së Lartë ose të gjykatës së rrethit gjyqësor[...]”*, nga ku del qartë forma e prerë nuk jepet në Gjykatën e Lartë.

Edhe neni 432 i Kodit të Procedurës Penale, po të interpretohet i lidhur ngushtë me mjaft dispozita të tjera, sikurse është neni 435 i Kodit të Procedurës Penale, i cili parashikon se: *“Rekursi duhet të paraqitet me shkrim brenda tridhjetë ditëve nga data që vendimi ka marrë formë të prerë”*, do të thotë pa ekuivok që marrja e formës së prerë nuk është e lidhur me afatin e paraqitjes së rekursit apo me çastin deri kur duhet të shprehet Gjykata e Lartë.

Nga analiza dhe interpretimi sistematik që bën pakica, arrin në konkluzionin se fryma e legjislacionit procedural penal, duke marrë parasysh dhe atë procedural civil, parashikon se vendimi penal i apelit është i formës së prerë, duke u bërë i ekzekutueshëm menjëherë, për pasojë, objekt rekursi janë vendimet e formës së prerë.

Forma e prerë e një vendimi gjyqësor nuk jepet me mbarimin e shqyrtimit të rekursit në Gjykatën e Lartë apo me mbarimin e afatit ligjor të parashikuar për ushtrimin e rekursit.

Në nenin 417 të Kodit të Procedurës Penale parashikohet vetëm pezullimi i vendimit me paraqitjen e ankimit të apelit, pra zbatohet efekti pezullues i vendimit të shkallës së parë, por e njëjta gjë nuk mund të thuhet në rastin e ushtrimit të rekursit. Fakt ky që nënkupton se

vendimi i gjykatës së apelit është i formës së prerë dhe menjëherë i ekzekutueshëm, përveç rasteve kur me urdhër të kryetarit të Gjykatës së Lartë mund të pezullohet.

Në këto kushte, pakica vlerëson se vendimi i gjykatës së apelit, pas përfundimit të gjykimit në këtë shkallë gjykimit, duke filluar kjo datë nga ajo e shpalljes së vendimit për palën që është e pranishme, apo nga data e njoftimit të tij, është vendim i formës së prerë dhe menjëherë i ekzekutueshëm.

Pakica vlerëson se në nenin 263 të Kodit të Procedurës Penale janë parashikuar afatet e kohëzgjatjes së paraburgimit, këto afate i referohen vetëm kohëzgjatjes së paraburgimit sa i takon gjykimit në shkallë të parë dhe gjykimi në apel, pra duke e konsideruar rekursin që ka për objekt vendimin e formës së prerë, pikërisht, vendimin e gjykatës së apelit.

Në vendimin e saj shumica e anëtarëve të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë ka arritur në konkluzionin, sipas mendimit tonë, të pambështetur, duke shpërbashkuar konceptin dhe cilësimin e ‘formës së prerë’ nga cilësimi dhe koncepti i gjendjes së ‘gjësë së gjykuar’.

Instituti juridik i gjësë së gjykuar, i njohur ndryshe si parimi *ne bis in idem*, ngërthen në vetvete dimensionin kushtetues dhe konventor, nga njëra anë, dhe atë ligjor procedural dhe material, nga ana tjetër. Dimensionin kushtetues dhe konventor i institutit të *res judicata* lidhet drejtpërdrejt me parimin e sigurisë juridike në gëzimin e të drejtave dhe lirive themelore të çdo subjekti të së drejtës, i cili, mes të tjerash, kërkon që aty ku gjykatat janë shprehur përfundimisht në lidhje me një çështje të caktuar, vendimi i tyre nuk duhet të diskutohet apo të vihet në dyshim.

Në vendimin e saj shumica e anëtarëve të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, ka arritur në konkluzionin, sipas mendimit tonë, të pambështetur, duke shpërbashkuar konceptin dhe cilësimin e ‘formës së prerë’ nga cilësimi dhe koncepti i gjendjes së ‘gjësë së gjykuar’.

Në interpretimin e ndjekur nga shumica, cilësimi i termit ‘formë e prerë’ zëvendësohet me cilësimin e termit të “ekzekutueshmërisë”, pra, duke e konsideruar vendimin e gjykatës së apelit si një vendim të ekzekutueshëm. Në bazë të këtij interpretimi, të gjitha vendimet e gjykatës së apelit janë vendime të ekzekutueshme, dhe jo të

formës së prerë. Por, pakica është e mendimit se ekzekutueshmëria dhe efektet e saj nuk janë të lidhura me përcaktimin e kuptimit të formës së prerë në domethënien e saj si gjë e gjykuar.

Pakica vlerëson të vërë në dukje faktin se Gjykata Kushtetuese në vendimin nr. 140, datë 03.07.2014, ka vendosur se gjykata referuese i ka orientuar argumentet e saj më tepër drejt çështjes së modelit ligjor të përzgjedhur nga sistemi shqiptar mbi konceptin “vendim i formës së prerë”, se sa si probleme antikushtetutshmërie të dispozitave të kundërshtuara, duke konkluduar për moskalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare.

Si përfundim pakica mban qëndrimin se çështjet e parashtruara për unifikim i kapërcen mundësitë e këtyre Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë dhe nuk mund të konsiderohet vetëm problem interpretimi juridik i një dispozite, por në thelb, çështja duhet të konsiderohet një tagër i ligjvënësit.

Për sa më sipër, ndryshe nga qëndrimi i shumicës, pakica shpreh mendimin se rekursi i gjykuarit Borakaj duhet të ishte pranuar në thelb, duke qenë se vendimi nr. 55, datë 30.12.2013, i Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda është marrë në kundërshtim me ligjin.

Anëtarë: Arjana Fullani, Aleksandër Muskaj, Artan Zeneli, Artan Broci.

